

האדם צריך לעבוד להגיע לדרגה, שהוא 'מסכים' באמת לכל דרך הנהגה שהקב"ה מתנהג עמו!

יוצא לחירות, מנין אנו לומדים מיוסף, על ידי ששמש אותו (-את רבו) כהוגן יצא לחירות".

ומפרש ה'שפתי צדיק' את דברי המדרש, שהכוונה היא, שיוסף הצדיק קיבל עליו באהבה את מה שראה כרצון השמים שיהיה עבד, לכן עשה הכל באמונה בלא שום טרוניה וטענות, שזהו מצות תמים תהיה עם ה' אלקיך, ופירש"י "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו", ולכן יצא בסוף לחירות, משום שקבל עליו רצון השי"ת, וממילא כל אדם צריך לדעת שבאיזה מצב שהוא נמצא, היא אדמת קודש, וזהו רצון השי"ת, וצריך לעבוד את ה' בכל הכוח באותו מצב שהוא.

ובאמת זהו חיזוק גדול לבני אדם, דבכל מצב שהוא נמצא אל יאמר שכשיהיה במצב יותר טוב יוכל לעבוד השי"ת יותר טוב, כמו שביאר החפץ חיים זצ"ל, את הפסוק "ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש היא", דהנה יש ואדם נמצא בעת צרה ומצוקה, שעה שלא קל לו לעבוד את בוראו, ואז היא פוטר עצמו מקיום תורה ומצוות או מדקדוקה של הלכה, וטענה בפיו לכשאפנה אשנה, ובאמת טעות הוא זו, שכן רצון ה' כי יעבוד אותו האדם במצבו שלו ובשכלו שלו כמות שהוא דוקא בעת ההיא ובקושי שהוא נמצא.

בכל זמן ומצב יכול האדם להתקרב לעבודת בוראו כל שעליו לעשות הוא לראות שלא יהיה חוצץ בינו לבין הקב"ה, זה שאומר הפסוק 'של נעליך מעל רגליך', זקוק אתה להסיר את המחיצה המבדלת בינך ובין המקום אשר אתה עומד עליו מקום קדוש שכן "המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" בכל זמן ומקום הרי הוא אדמת קודש אלא שיש להשיל את הנעלים מן הרגלים.

וכענין זה כתב בספר קדושת לוי לפרש לשון הכתוב (ל"ט ב) "זיתנהו אל בית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורים שם ויהי שם בבית הסוהר, שלכאורה סוף הפסוק מיותר, שהרי לא מצינו שהוציאוהו מבית הסוהר, ובודאי שעדיין נמצא שם.

אלא הכוונה היא לומר, שכשיוסף ראה שנתנוהו בבית הסוהר, הבין והכיר בכך שזהו רצונו ה', וממילא לא עשה שום פעולה להתחמק משם ולשנות מצבו, כי היה בטוח בה' שבדאי הכל לטובה, וזהו 'ויהי שם בבית הסוהר' לומר, שאע"פ שהיה ביכולתו לעשות פעולות שונות לצאת משם, לא עשה כלום, רק בטח בה' שיעשה הכל לטובה.

« למה נתברכו ביתם של לכן ופוטפר ולא של אחאב? »

בגמרא (סנהדרין ל"ט:) אמרו חז"ל בזה"ל: "כתיב (מלכים א י"ח) ויקרא אחאב אל עבדיהו אשר על הבית ועבדיהו היה ירא ה' מאד, מאי קאמר קרא (-ר"ל מה הקשר בין זה שקרא אחאב אל עבדיהו, לזה שעבדיהו היה ירא ה' מאד), אמר רבי יצחק, אמר ליה אחאב לעובדיה משרתו, ביעקב כתיב (בראשית ל כ"ז) נחשתי ויברכני ה' בגללך, ביוסף כתיב (בראשית ל"ט ה) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף, ביתא דההוא גברא (אחאב) לא הוה מיברך, שמא לא ירא אלקים אתה, יצתה בת קול ואמרה ועבדיהו היה ירא את ה' מאד, אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה", עכ"ל הגמ'.

« למה טבלו השבטים את כתונתו של יוסף בדם? »

כתוב בפרשתינו (לז, לב-לג) "ויביאו אל אביהם ויאמרו, זאת מצאנו, הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא, וכירה, ויאמר כתונת בני, חיה רעה אכלתהו, טרוף טורף יוסף".

ועי' באור החיים הק' שהקשה למה כפל התורה את הלשון 'טרוף טורף', ותיירץ בזה"ל: "נתכוון לומר, כי ב' טריפות נטרף, הא', שטרפתו חיה והרגתו, והב', שטרפה גופו למעונתה שבזה נתיאש לבקש אחר עצמותיו לקוברם. וזולת זה היה קשה, למה לא השתדל יעקב לחפש אחר עצמות יוסף לקיים בהם מצות קבורה, והם האחים נתחכמו ואמרו 'זאת מצאנו', פי', לבדה בלא עצמות עמה, ומזה הרגיש כי החיה גוררתו למעונתה, ולזה לא הטרחם לחפש עוד אחר עצמותיו", עכ"ל הק'.

אולם לכאורה עדיין צריכין להבין למה הוצרכו השבטים לטבול הכתונת בדם, ממה פחדו, הלא אפי' אם יעקב יאמין שאפשר למצוא אותו באיזה מקום, וילך לחפשם, עדיין לא ימצאוהו, שהרי מכווהו למצרים, ולא היה בימים ההם כבזמן הזה, ובמרחק כזה לא יתכן שיעקב היה מוצא אותו.

« מהו הגדולה הגדולה בזה שיוסף שימש את פוטיפר ביושר? »

והנה מצינו במדרש (שהש"ר א א) דברים כדלהלן: "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב (משלי כב, כט) זה יוסף הצדיק, כל שהוא משמש את רבו כראוי הוא יוצא לחירות, מנין אנו למדין, מיוסף, על ידי ששמש את רבו כהוגן יצא לחירות, לפיכך לפני מלכים יתיצב זה פרעה, שנאמר (בראשית מא, יד) וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור", עכ"ל המדרש.

ויש לתמוה, וכי זהו כל שבחו של יוסף הצדיק ששירת את פוטיפר באמונה, והאם לולי זה לא היינו מוצאים לו זכות להשתחרר מכלאו, ואף להעלותו למלכות.

שאלה זו כתוב בספר שפתי צדיק ששאלה לגיסו השפת אמת זצ"ל, ותיירץ לו, שמה שנחשב ליוסף לזכות, היינו גודל האמונה שהיה לו בהשי"ת ובהנהגתו, כי בראותו שנתגלגל למצב שפל כזה ונמכר לעבד במצרים, הרי היה יכול שלא להשלים עם מצבו ולחפש דרכים איך להתחמק מהמצב הביש הזה, ולדאוג כל יום וכל שעה מתי כבר אצא מבור תחתיות זה, ואם היה חי בהרגשה זו היה מתייאש תיכף, ולא היה מסוגל לעשות מלאכתו באמונה, מחמת שלבו היה מנותק ממצבו, כי כשהאדם מתייחס למצבו כאילו בעל כרחו נמצא כאן, ממילא אינו מרוצה מעצמו, ומה שהוא עושה הריהו עושה בכבוד ובחוסר חשק ומנסה בכל עת לברוח מעבודתו ולהתחמק ממנה.

אלא שיוסף הצדיק ברוב צדקתו ואמונתו התמימה הבין שבדאי מה שאירע לו כן, זהו רצון השי"ת, וקיבל עליו יסוריו באהבה ובשמחה, והשכיל להכיר שתפקידו עכשיו הוא לעבוד את השי"ת במצב כזה כעבד נבזה במצרים, ומכח הבנה זו היה מלא סיפוק והנאה, והיו לו כוחות הנפש לשרת את אדונו באמונה, ובלב שלם כאילו עומד על משמרתו בבית אביו.

ולפי"ז מתיישב היטב דברי המדרש התמוהים לכאן' (שיר השירים א, א) "ר' פינחס בשם ר' שמואל בר אבא כל שהוא משמש את רבו כראוי סופו הוא

« מהו המעלה הגדולה במשכן של משרע"ה שקיים לעד? »

ובאמת זה היתה המעלה של משכן של משה, דכתיב 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים (שמות כו טו) ובגמ' א' (יזמא עב:) עומדים לעד לעולם ע"כ. משכן של משה רבינו הוא דבר נצחי, והיינו דהגם שמקדש ראשון ושני נחרבו אבל משכן של משה רבינו נגזז. נראה מזה שיש כמין מהלך מעל הטבע, כח של נצח, שעומדים לעד לעולם.

והענין הוא, דהרי אמרו חז"ל במדרש תנחומא 'ומהיכן היו הקרשים, יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים, אמר לבניו בני עתידים אתם להגאל מכאן והקב"ה עתיד לומר לכם כשאתם נגאלין שתעשו לו את המשכן, אלא עמדו ונטעו ארזים מעכשיו, שבשעה שיאמר לכם לעשות לו את המשכן, יהיו הארזים מתוקנים לכם מיד עמדו ונטעו, ע"כ.

הבה נתבונן מהו טמון ב'עצי שטים' הללו. כלל ישראל מאתיים ועשר שנה נמצאים בעבודת פרך בקושי השעבוד, אין יוצא ואין בא, במצרים יהודי מגיע כל יום לאחר יום של עבודת פרך כשהוא מוכה וכולו מוזב דם, מגיע לביתו לכמה רגעים אומרת לו אשתו בוא תאכל משהו, ועונה לה אינני יכול, שואלת אשתו מה קרה, ועונה לה אינני יכול לאכול עד שהשקיתי את העץ, ושוב שואלת לאיזה עץ אתה מתכוון ועונה לה סבא יעקב אמר כי יהודי לא ישאר לעולם עבד לפרעה במצרים, בנ"י יגאלו, לכשיגאלו הקב"ה יאמר להם מיד בציווי 'תעשו משכן' וצריכים להיות מוכנים לזה, ולכן עומד ונטע את הארזים הוא הולך עתה ומשקה את העץ בעת ובעונה שהדם שותת ממנו.

האם יכולים אנו להשיג כמה אמונה ספוגה בעצים הללו. העצי שטים אלו עשויים לעד ולעולם, משום שדורות של אמונה צועקות מהם, ועצים כאלו שהם כולם ספוגים באמונה להקב"ה, עומדים לעולם, ואף אחד אינו יכול לגדע את זה, אין יד שיכולה להרוס אותו, וכן אנחנו האומה הישראלית הצעקות שצעקנו להבורא עולם בשעבוד מצרים מאלו הצעקות נבנה המשכן שהיא עולמית.

ולפי מה שאמרנו מהאפטע רב זי"ע, זה הכלל ישראל היה להם האמונה בהש"ת שהגאולה תהיה ונבנה המשכן, ממילא אמונה בעצמה המשיכה את הדבר ממקורו, בדרגה גבוהה של קיום לנצח נצחים.

וידוע היא ה'נועם אלימלך' (פרי בהר) שמביא בשם אחיו הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל, שביאור הכתוב (ויקרא כה, ט) 'וכי תאמרו מה נאכל וגו' וציויתי את ברכתי וגו', שהכוונה היא שרק כאשר שואלים ומסתפקים ב'מה נאכל' אז צריכים ברכה מיוחדת של 'צויתי את ברכתי', כי עצם הספק במציאות השפע של הקב"ה גורם לעצירת השפע, ואילו לא היו מסתפקים אז היתה הברכה מצויה מאיליה, כמו שנגזר מכבר.

« השבטים טבלו הכתונת בדם כדי שיעקב אבינו יתייש מלהאמין שאפשר למצוא אותו!!! »

ולפי זה תירוץ הרה"ק יעקב אריה מראדזימין זי"ע, שמהאי טעמא טבלו השבטים את כתונת יוסף בדם, כדי שיתייש יעקב אבינו מלחפש אחריו, ולהתפלל על חזרתו בשלום לבית אביו, ביודעם שאם לא כן יבטח יעקב בה' שיחזור יוסף לביתו, ומי שיש לו בטחון וודאי יעדרוהו הש"ת שלא יחסר הדבר אשר בוטח בו, דהא באמונה גם פועלים שיומשך הדבר ממקומו בשרשו ממקורו, בפועל ממש, וכל שכן יעקב אבינו בגודל בטחונו היה גורם שיעזוב יוסף את ערות מצרים ויחזור לביתו בשלימות גופו ונפשו, ומכיון שלא רצו האחים הקדושים שיחזור, מחשש שמא יספר לאביו על המכירה, על כן אמרו ליעקב שחיה רעה אכלתהו, בכדי להחזירו צריך לתחיית המתים, וממילא יתנחם בלבבו מלהתפלל ולבטוח בה' שיוסף יחזור לביתו, ולא יתוודע לו דבר המכירה.

והקשה המהרש"א, וכי איזה זכויות היו ללבן ולפוטיפר יותר מאחאב, שבימים יהא מזומן לברכה יותר ממנו, שהם זכו להתברך בזכות הצדיק שהיה שרוי בביתם, וביתו של אחאב לא נתברך, ותירוץ, שאצלם חלה הברכה בזכות בנותיאם, שבנות לבן נישאו ליעקב ובתו של פוטיפר נישאו ליוסף, מה שלא היה אצל אחאב.

אולם בספר זרע שמשון תירץ, ברעיון עמוק ויסודי, שבעצם ישנו הבדל מהותי בין לבן ופוטיפר לאחאב, כי לבן מסר את כל הנהגת צאנו ביד יעקב וסמך עליו בכל הענינים, וגם פוטיפר מסר את כל עניני הנהלת הבית ע"י יוסף דכתיב (ל"ט טו) ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה, משא"כ אחאב לא סמך על עובדיה באופן מוחלט רק שיהיה ממונה אצלו בין שאר הממונים על ביתו, אבל הסמכות העליונה היה אחאב בעצמו, ולכן לא זכה להתברך בגללו.

והלימוד מזה לענינינו הוא חודר ונוקב, שכאשר רוצה האדם לראות הצלחה במעשיו, עליו לבטל עצמו לגמרי לרצון הקב"ה באפן שיתברר אצלו שאין הוא בעל דעה בעניניו כלל, שאינו רק הממונה להביא רצון הש"ת מן הכח אל הפועל, וכאשר יעשה כל מעשיו בכוונה ובידיעה זו שהכל נעשה בהשגחת הש"ת, בזה הרי הוא מראה שהקב"ה הוא הבעה"ב על כל עניניו, ואז בודאי יזכה לראות בהם הצלחה מרובה.

« אמונה היא כח המשכה! »

והאמת היא, שבספרי חסידות מבואר ענין פנימי ועמוק יותר בכח האמונה, והיא, שעל ידי אמונה גם פועלים שיומשך הדבר ממקומו בשרשו ממקורו, בפועל ממש.

וכמו דאי' בספה"ק אוהב ישראל מאפטא זי"ע בשם הרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע, פ' נח עה"פ ויבא נח וכו' מפני מי המבול זל"ל: "ופרש"י ז"ל אף נח מקטני אמונה הי וכו', והלא פלא גדול לחשוד את נח הצדיק שהיה מקטני אמונה בהש"ת ח"ו, ונ"ל דתיבת 'אמונה' יש לו ב' פירושים, א' כפשוטו, האמנת הדבר שבודאי יהיה כך, עי"ל אמונה מלשון 'זיהי אומן את הדסה' והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבא, היינו ע"י שהוא מאמין בהש"י ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות."

והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו הש"ת בכלל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם, אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכלל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול היינו ע"י שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול, ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות, וזהו שפירש"י זל"ל מקטני אמונה, היה מאמין ואינו מאמין, ר"ל באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהש"ת יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכנ"ל, עד שחקוהו המים וכו' והבן היטב ודפח"ח, עכ"ל הק'.

וכפי שמסופר מקדוש ישראל הבעש"ט הק' זי"ע, שנקלע אליו פעם אדם חשוך בנים, ונתברך מפי קדשו, וכעבור שנה נתקיימה הברכה ונולד לו בן, וטענו תלמידי הבעש"ט הק' בפני רבם, מפני מה נגרעו המה יותר, שהלא הם נמצאים תדיר אצל הרבי ונזכרים ומבקשים ממנו שיפעול עבורם ישועה, ואין הם נושעים כ"כ מהר, כמו אדם זר הלזו שמיד נענה ונושע.

והשיב על כך הבעש"ט הק' במסר נוקב, כי דוקא הוא מרוב פשטותו ותמימותו, יש לו אמונה איתנה ותמימה, שכאשר ברכתי איתו בן זכר, היה ברכתי כ"כ מוחשי ואמיתי עד שכבר הלך לקנות עריסה ועגלה לתינוק, ואמונתו החזקה היא זו שגרם להמשיך לו ישועה במהרה, לעומתו, אתם, כנראה שאין לכם האמונה האיתנה הדרושה מכם מן השמים, והיא שמונעת מכם להיושע מאחר שחסר לכם כח המשכה לפי דרגתכם, שתממש את הברכה שתתקיים.